

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR VE ŞEKİLLER LİSTESİ	9
1.Yönetici Özeti	5
2.Sektöre Genel Bakış	9
2.1. Küresel Sektör	9
2.2. Türkiye Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektörü	11
2.2.1. Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektöründeki Kurum ve Kuruluşlar	11
2.2.2. Tarım	12
2.2.3. Hayvancılık	14
2.3. Armasıya İli Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektörü Analizi	17
2.3.2. Sektör Analiz Metodolojisi	22
2.3.3. Bulgular	23
2.3.3.1. Devlet Teşvikleri	24
2.3.3.2. Girdi Koşulları	27
2.3.3.3. Destekleyici Faktörler	32
2.3.3.4. Talep Koşulları	34
2.3.3.5. Rekabet koşulları	36
YARARLANILAN KAYNAKLAR	37

TABLO ve ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Küresel Yiyecek-İçecek İhracatı, 2007 - 9
- Şekil 2. Küresel Yiyecek-İçecek İthalatı, 2007 - 10
- Şekil 3. Küresel Tarım Ürünlerinin Dağılımı, 2008 - 10
- Şekil 3. Küresel Tarım Ürünlerinin Dağılımı, 2008 - 11
- Şekil 4. Yıllara Göre Buğday, Arpa ve Mısır Üretimi - 12
- Şekil 5. Yıllara Göre Ekim Yapılan Tarım Alanları - 13
- Şekil 6. Meyve, Bağ ve Zeytin Ağaçları Alanı - 13
- Şekil 7. Melez ve Kültür Sığır Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı - 14
- Şekil 8. Küçük Baş Hayvan Varlığının (Koyun-Keçi) Yıllara Göre Dağılımı - 15
- Şekil 9. Yıllara Süt ve İçme Sütü Üretimi - 15
- Şekil 10. Türkiye'nin En Çok Değere Sahip Tarımsal Ürünleri (2010) - 16
- Şekil 11. Türkiye'de En Çok Üretilen Tarımsal Ürünler (2010) - 16
- Şekil 12. Türkiye'de Tarım Sektöründeki Şirketlerin Dağılımı (2009) - 17
- Şekil 13. Tarım Alanlarının Dağılımı ve Kullanım Şekli (ha) (2011) - 18
- Şekil 14. Bitkisel Üretim Miktarları (ton) (2011) - 18
- Şekil 15. Sebze ve Meyve Üretim Miktarları (2011) - 19
- Tablo 2. Amasya İli Organize Sanayi Bölgeleri - 19
- Şekil 16. Hayvan Sayıları (2011) - 20
- Şekil 17. Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Kuruluşları (2011) - 21
- Şekil 18. Amasya'daki Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (2011) - 22
- Şekil 19. Veri Toplama Süreci - 22
- Şekil 20. Tarım ve hayvancılığa dayalı Sektöründeki Şirket Türleri ve Faaliyet Süreleri - 23
- Şekil 21. Gelirin İç ve Dış Pazarıya Göre Dağılımı - 23
- Şekil 22. Teşvik Sistemi - 24
- Tablo 3. Örnek Yatırım ve Teşvik Tablosu - 25
- Tablo 4. Tarım ve Hayvancılık Destekleri - 25
- Tablo 5. 01.01.2001-31.08.2012 Arasında Yatırım Teşvik Belgeli Yatırımlar ve İstihdam - 27
- Tablo 6. Amasya'daki Bazı Tarımsal Ürünlerin Üretim Miktarları, 2011 - 27
- Tablo 7. Amasya İli Hayvan Varlığı, 2011 - 28
- Şekil 23. Türkiye Doğalgaz Boru Hattı Haritası - 29
- Tablo 8. Amasya'daki İklim ve Yağış ile İlgili Ortalama Değerler (1970-2011) - 29
- Tablo 9. Amasya Üniversitesi'ndeki Bölümler - 30
- Şekil 24. Ortaöğretim Kurumlarının Dağılımı, 2010 - 31
- Tablo 10. Samsunport Limanı Yıllık Elleçleme Kapasitesi - 32
- Şekil 25. Amasya-Samsun Demiryolu Hattı - 33
- Şekil 26. Türkiye Havaalanı Haritası - 33
- Şekil 27. Trans-Avrupa Kuzey-Güney Otoyolu Projesi - 34
- Şekil 28. Amasya'da kırmızı et arz ve talebinin yıllara göre dağılımı, 2010 - 35

1.YÖNETİCİ ÖZETİ

Tüketiciler, zorunlu ihtiyaç olmayan ev eşyası gibi ürünlerdeki harcamalarını, küresel ekonomik krize bağlı olarak kısmışlardır. Ancak, yiyecek ve içecek gibi temel ihtiyaç ürünlerindeki harcamalar bu dönemde sabit kalmıştır. Ekonomik daralma, tüketim alışkanlıklarını ve önceliklerini etkilemiş olmasına rağmen, kaliteye olan ilgi, sağlık ve sürdürülebilirlik, tüketimde hâlen önemli bir role sahiptir. Gıda güvenliği konusundaki önceliklerin öneminin gelecekte artması beklenmektedir.¹

Elverişli coğrafi koşullara ve iklime, zengin bir toprak yapısına ve biyolojik çeşitliliğe sahip olan Türkiye’de, tarım önde gelen sektörlerden biridir. 2000 yılında, tarımsal üretimin Türkiye’nin gayrisafi yurt içi hasılasındaki payı % 10,1 iken, bu rakam 2009’da % 8,3’e gerilemiştir. Bu süre zarfında, Türkiye tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne doğru gerçekleşen ekonomik dönüşümünü sürdürmüştür. Gayrisafi yurt içi hasıladaki payı düşmesine rağmen Türkiye’deki tarımsal üretim seviyesi, 2000 yılından bu yana artış göstermektedir. 2008 ve 2009 yıllarındaki tarımsal üretim sırasıyla 73 milyar TL ve 79 milyar TL olarak açıklanmıştır. Sektör, Mart 2010 itibarıyla 5,2 milyon kişiye istihdam sağlamaktadır. Bu rakam Türkiye’deki toplam istihdamın % 24’ünü oluşturmaktadır.² Dünyada ortaya çıkan kuraklıklar ve temel gıda ürünlerinin imalatında ortaya çıkan daralma, özellikle kuraklık yaşanan bölgelerdeki yatırımcıları yeni arayışlara yöneltmiş ve tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi alanında küreselleşme çabaları hızlanmıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerine göre (2010), tarım, ormancılık ve balıkçılık alanında uluslararası doğrudan yatırım yapan işletme sayısı 2006 yılında 10 iken 2010 yılı itibarı ile 183 işletmeye ulaşmıştır. İmalat sanayisinde 2010 yılında yapılan 847 uluslararası doğrudan yatırımın %17’si gıda, içecek ve tütün alanında gerçekleşmiştir.³

Türkiye, potansiyel yatırımcılar için oldukça çekici bir pazardır: Business Monitor International (BMI) tarafından yiyecek ve içecek sektörü için yapılan 3. Çeyrek 2010 CEE iş ortamı sıralamasında, büyük nüfusu (yaklaşık 73 milyon), pazardaki doymuşluk ve olgunluk seviyesinin düşüklüğü, elverişli bir uzun dönemli ekonomik yapının varlığı ve tatminkâr düzeydeki kişi başı milli gelir seviyesi sayesinde 5. sırada yer almaktadır. Buna ek olarak, giderek iyileşen yiyecek ve içecek ticaret dengesine sahip önemli bir tarımsal üretici olarak Türkiye, hammaddeye kolay erişim sağlamaktadır. Tarım sektörüne yüksek derecede bağlı olan yiyecek ve içecek sektörü, ülke üretiminde % 18 – 20 oranıyla önemli bir paya sahiptir.⁴

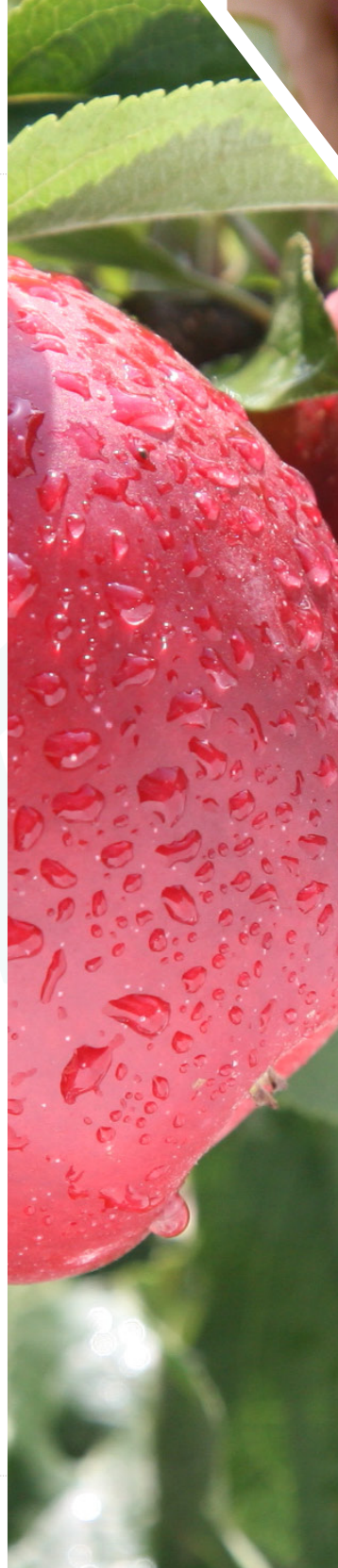
1 Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TCBYDTA) (2010). Türkiye Gıda Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012

2 Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (2010). Türkiye Tarım Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012

3 Yabancı Sermaye Derneği (2011). Uluslararası Doğrudan Yatırımlar 2010 Yılına Değerlendirme Raporu, <http://www.yased.org.tr>, Erişim Tarihi:24.09.2012

4 TCBYDTA (2010). a.g.e.

Amasya, 218.940 ha'lık tarım arazisi ile tarım faaliyetlerini yürütmektedir. Tarım arazilerinde yıllık yaklaşık 69 tonluk meyve üretimi gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında domates ve salatalık açısından da önemli bir üretim rekoltesi bulunmaktadır. Yıllık olarak yaklaşık 125 tonluk domates ve 54 tonluk salatalık üretimi gerçekleştirilmektedir.⁵ Üretilen bu ürünlerin işleneceği tesis sayısı ise sadece 4'tür. İlde konserve ve salça fabrikası ise bulunmamaktadır. Üretilen tarım ürünlerinin katma değeri yüksek ürünlere dönüşümünü sağlayacak tesislerin yetersizliği, elde edilen gelirin beklenenden oldukça uzak kalmasına neden olmaktadır. 2011 yılı itibarı ile ilde 143.977 adet büyükbaş, 127.410 adet küçükbaş ve 1.605.513 adet de kanatlı hayvan bulunmaktadır.⁶ İldeki et ve et ürünleri ile ilgili imalat yapan işletme sayısı ise 16'dır. Bu işletmelerin de büyük çoğunluğu ilde üretilen eti karkas halinde satışa sunmaktadır. Üretilen hububatın değerlendirilmesine dönük sanayi işletmelerinin sayısı ise 94'tür. Bu konudaki yatırımcılar, özellikle un alanında çok önemli ihracat başarıları elde etmektedirler.

⁵ Amasya Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2012). Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi.

⁶ Amasya Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2012). Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi.

2. SEKTÖRE GENEL BAKIŞ

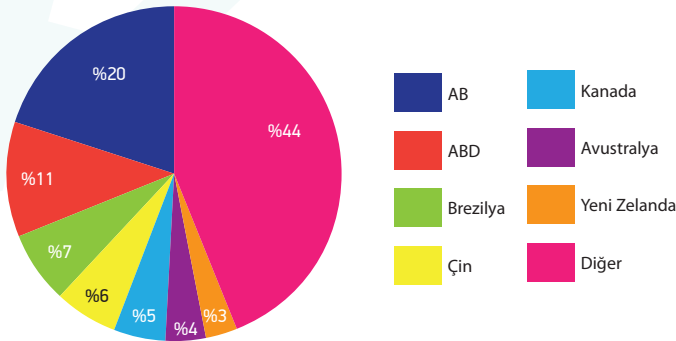
Çalışmanın bu bölümünde tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi ile ilgili değerlendirmeler, sektörün küresel ve Türkiye'deki durumu ve Amasya'da tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi sektörü şeklinde sınıflandırılarak açıklanmaktadır.

2.1. Küresel Sektör

Küresel yiyecek ve içecek pazarı, 2010 yılında 3,6 trilyon dolara ulaşmıştır. 2007 yılında 3,5 trilyon dolar seviyesinde olan bu rakam, küresel krize rağmen yılda yaklaşık % 3 oranında büyümüştür. Çin, Hindistan ve Brezilya gibi gelişmekte olan pazarlar, resesyonun gelişmiş pazarlarda tüketici harcamalarını azaltmasıyla büyümenin itici gücü olarak görülmeye başlanmıştır. Diğer taraftan, hayvan yemi gibi hammaddelerin, enerji kaynaklarının ve paketleme malzemeleri gibi diğer bazı malların artan fiyatları, üreticiler için endişe kaynağı olmaktadır. Yiyecek ve içecek sektörü çok parçalı bir yapıya sahiptir. 2007 yılının en büyük 10 firması küresel pazarın yalnızca % 12,9'unu elinde bulundurmaktadır. Gıda zincirindeki oyuncular açısından ise perakende sektöründe konsantrasyon seviyesi yüksektir. Çoğu AB ülkesindeki üç büyük perakendeci, pazarın % 40'ından fazlasını elinde bulundurmakta ve Kuzey Avrupa ülkelerinde bu oran % 75'i aşabilmektedir.⁷

2007 yılı itibarı ile belirlenen küresel yiyecek-içecek ihracatında, özellikle gelişmiş ülkelerin payının yüksek olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerin ihracat payı %50'nin üzerindedir. İthalat açısından bakıldığında ise Japonya'nın bariz bir üstünlüğünün bulunduğu görülmektedir. Bu durum yatırımcılar açısından mutlaka değerlendirilmesi gereken bir konudur. AB en büyük ihracatçı ve ithalatçıdır. İhracatta AB'ni ABD ve Brezilya takip etmektedir. İthalatta özellikle Uzakdoğu ülkelerinin ön plana çıktığı görülmektedir. İhracat açısından sıralamaya giremeyip ithalatta ön plan çıkan ülkeler bulunmaktadır.

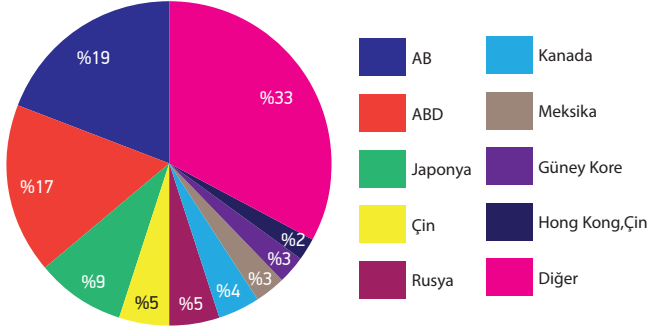
Şekil 1. Küresel Yiyecek-İçecek İhracatı, 2007

Kaynak: TCBYDTA, 2010

⁷ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TCBYDTA) (2010). Türkiye Gıda Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012

Şekil 2. Küresel Yiyecek-İçecek İthalatı, 2007

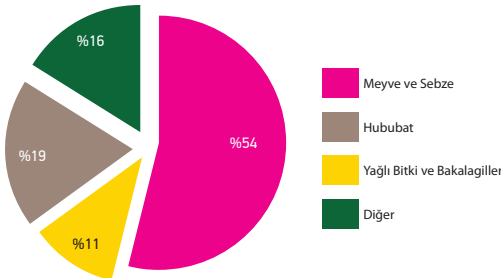

Kaynak: TCBYDTA, 2010

Dünya Bankası verilerine göre, 2008 yılında 2 trilyon 248 milyar 165,5 milyon dolar olan dünya tarımsal üretim değeri, yüzde 2,08 azalarak, 2009 yılında 2 trilyon 201 milyar 288,5 milyon dolara gerilemiştir. Söz konusu yıl, 515,7 milyar dolar ile Çin, dünya tarımsal hasıla listesinde ilk sırada yer alırken, onu, 229 milyar dolar ile Hindistan, 133,1 milyar dolar ile ABD, 83,4 milyar dolar ile Brezilya izlemiştir. ⁸

2008 yılında hububat, meyve, sebze, yağlı bitki, baklagil, baharat ve kuru yemiş olmak üzere küresel tarımsal ürünlerin tutarı yaklaşık 1,6 trilyon dolar olmuştur (Hayvancılık, kümes hayvancılığı, balıkçılık ve ormancılık hariçtir). 2004 ve 2008 yılları arasında pazar değeri, % 6,3 yıllık bileşik büyüme oranında artış göstermiştir. Pazarın % 54'ünü oluşturan meyve ve sebze 836 milyar dolar gelir oluştururken, bunu % 19'luk payla takip eden hububat, 300 milyar dolar değerinde gelir oluşturmuştur. 2004 ve 2008 yılları arasındaki % 3,4 yıllık bileşik büyüme oranıyla 2008 yılında 3,5 milyar tona ulaşan üretim miktarının, 2013 yılında 3,9 milyar tona ulaşması öngörülmektedir. Avrupa, küresel üretimin % 25'ini oluştururken, Asya-Pasifik bölgesi % 55'lik değer payıyla tarımsal üretimin çoğunluğunu oluşturmaktadır. ⁹

Şekil 3. Küresel Tarım Ürünlerinin Dağılımı, 2008

Kaynak: TCBYDTA, 2010

⁸ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TCBYDTA) (2010), Türkiye Tarım Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012

⁹ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TCBYDTA) (2010), Türkiye Tarım Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012

Başta et, süt ve yumurta gibi gıda maddeleri olmak üzere insanların önemli ihtiyaçlarını karşılayan hayvancılık, tarımın önemli alt sektörlerinden biridir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre 2009 yılında tarım sektörü dünya gayri safi hâsılasının %3'ünü oluşturmakta, hayvancılık sektörü ise tarımsal gayri safi hâsılasının %37'sini oluşturmaktadır. Bu oran AB ülkelerinde

%48, ABD'de %44 iken gelişmekte olan ülkelerde %30'lar civarında kalmıştır. Dünya genelinde kişi başına ortalama günlük protein tüketimi 77 gram olup, bunun 30 gramı hayvansal kaynaklı proteinlerden karşılanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelere göre kişi başına günlük protein tüketim miktarı iki kat artarken, proteinlerin hayvansal ürünlerden karşılanma oranları gelişmekte olan ülkelerde %20 civarındadır. Bu oran gelişmiş ülkelerde %65'lere kadar çıkmaktadır.¹⁰

Dünyadaki sığır varlığı 2010 yılında %2,7 oranında azalarak 277.818 bin baş olmuştur. Çoğu ülkede yetiştiricilerin hayvan sayısını artırmaktan daha çok, hayvan başına düşen et verimini artırıcı beslenme yöntemlerini uygulamaları hayvan sayısındaki artışı sınırlamaktadır. Son yıllarda pek çok ülkede tüketicilerin, daha sağlıklı ve uygun fiyatlı olması nedeniyle beyaz ete yöneldikleri gözlenmektedir. Tüketim kalıbındaki bu değişim, dünya hayvan sayısının artışını sınırlayan diğer bir unsurdur. Ayrıca tüketicilerin kırmızı et türleri arasındaki tercihleri, dünya hayvan stokunun büyükbaş ve küçükbaş cinsler itibarıyla dağılımında belirleyici faktörlerden biridir.¹¹

2.2. Türkiye Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektörü

Çalışmanın bu bölümünde tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi sektörünün Türkiye'deki görünümü ortaya konulmaktadır. Bu görünüm sektörün arz ve talep durumu, ilgili kurum ve kuruluşlar, yatırımları etkileyen teşvikler adları altında başlıklandırılmaktadır.

2.2.1. Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektöründeki Kurum ve Kuruluşlar

Tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi sektöründeki kurum ve kuruluşları, kamu kurumları ve meslek örgütleri altında değerlendirmek mümkündür. Alttaki listede verilen kurum ve kuruluşlar ülke düzeyinde faaliyet gösteren ve bilinirliği yüksek kurumlardır. Bunların yanında ülke genelinde ve bölgesel bazda faaliyette bulunan birçok kurum ve kuruluş da bulunmaktadır.

Tablo 1. Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektöründeki Başlıca Kurum ve Kuruluşlar

Kurum Adı	Kısaltması	Görevi	Web Adresi
T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	TCKTB	Türkiye'deki gıda, tarım ve hayvancılık yasası ve politikasından sorumludur.	http://www.tarim.gov.tr
Türkiye Gıda İçecek ve Sanayi Dernekleri Federasyonu	TGDF	Sektörel derneklerin çatı kuruluşudur.	http://www.tgdf.org.tr
Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği	SETBİR	Süt, Et ve Gıda Üreticileri ve Sanayicilerininin mesleki örgütüdür.	http://www.setbir.org.tr
Türkiye Ziraat Odaları Birliği	TZOB	Ziraat Odalarının çatı kuruluşudur.	http://www.tzob.org.tr
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	TKDK	AB ve uluslararası kaynaklardan sağlanan fonların kullanımının sağlanması için çalışmaktadır.	http://www.tkd.gov.tr
Toprak Mahsulleri Ofisi	TMO	Hububat pazarını kontrol altında tutmak ve üreticileri desteklemek için çalışmaktadır.	http://www.tmo.gov.tr
Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü	FAO	Gıda ve tarım alanındaki en büyük uluslararası kuruluşur.	http://www.fao.org

10 Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) (2011). 2011 Yılı Hayvancılık Sektörü Raporu

11 TİGEM (2011). a.g.e.

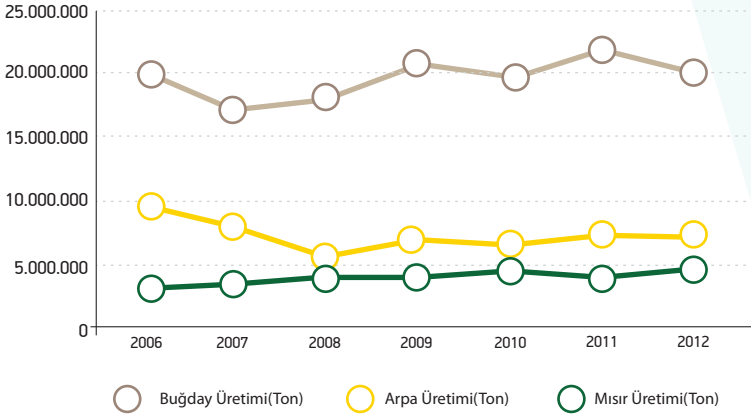
2.2.2. Tarım

Türkiye’de coğrafi şartlara ve mevsimsel özelliklere göre birçok tarım ürünü üretilebilmektedir. Ancak yıllık üretim miktarlarına bakıldığında hububat grubu, meyve ve sebze gibi gruplandırmaların yapılması mümkündür. Bu kapsamda Türkiye’de gerçekleşen tarımsal üretimi TÜİK verilerine göre aşağıdaki gibi değerlendirmek mümkündür.

Hububat

Hububat alanında Türkiye’de en çok üretimi yapılan ürün buğdaydır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2000 yılından itibaren geçen 12 yıllık sürede bazı yıllarda değişim gösterse de yıllık bazda ortalama olarak 20 milyon tonluk bir buğday üretiminin gerçekleştirildiği görülmektedir. Arpa üretimi ise 2007 yılından itibaren düşmeye başlamıştır. 2012 yılı itibari ile üretilen arpa miktarı 7 milyon 100 bin tondur. Arpadaki en yüksek üretim 2006 yılında 9 milyon 551 ton olarak 2006 yılında gerçekleşmiştir. Mısır üretiminde istikrarlı bir artışın olduğu görülmektedir. 2012 yılında üretilen mısır miktarı 2000 yılına göre %100 oranında artış göstermiştir. Mısır üretimindeki artışın hayvancılıkta kullanılan silaja bağlı olarak artış gösterdiği değerlendirilmektedir. Toprak Mahsulleri Ofisi 2011 yılı verilerine göre, Türkiye’deki pirinç üretimi ise 540 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhtiyaç duyulan yıllık miktarın ise yaklaşık olarak 600 bin ton olduğu tahmin edilmektedir.

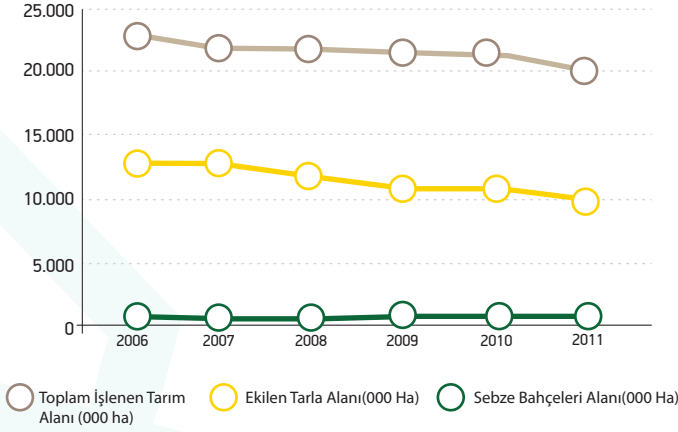
Şekil 4. Yıllara Göre Buğday, Arpa ve Mısır Üretimi

Kaynak: TÜİK,2012

Şekil 5’te 1999 yılından başlayarak 2011 yılına kadar ekim yapılan tarla alanları, işlenen tarım alanları ve sebze bahçelerinin alanları görülmektedir. 1999 yılından başlayarak ekim yapılan tarla alanlarının düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. 1999 yılında 18 milyon 450 bin hektar alan tarla olarak kullanılırken 2011 yılında bu alan 15 milyon 712 bin hektara düşmüştür. İşlenen tarım alanlarında da benzer şekilde bir düşüş yaşanmıştır. Sebze bahçelerinin alanı 1999 yılında 790 bin hektar iken bu alan 2011 yılında 810 bin hektara yükselmiştir.

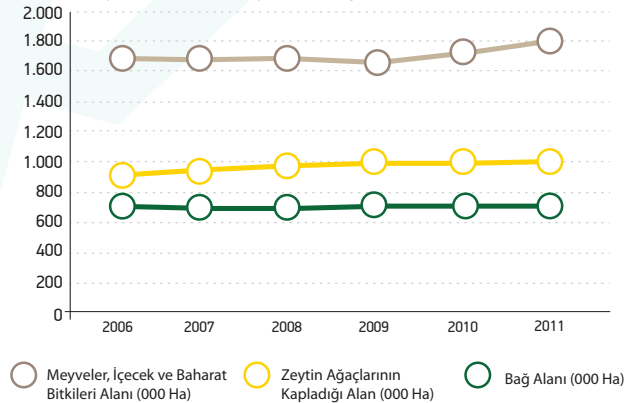
Şekil 5. Yıllara Göre Ekim Yapılan Tarım Alanları

Kaynak: TÜİK,2012

Şekil 6'da meyveler, içecek ve baharat bitkileri, bağ alanı ve zeytin ağaçlarının kapladığı alanın yıllara göre dağılımı görülmektedir. Meyve, içecek ve baharat bitkileri alanının istikrarlı bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. 1999 yılında 1 milyon 393 bin hektar olan meyve, içecek ve baharat bitkileri alanı 2011 yılında 1 milyon 820 bin hektara yükselmiştir. Zeytin ağaçlarının kapladığı alanda da son 12 yıllık dönemde meyve, içecek ve baharat bitkileri kadar olmasa da bir artış meydana gelmiştir. 2011 yılı itibarı ile zeytin ağaçlarının kapladığı alan 798 bin hektara yükselmiştir. Bağ alanlarında ise bir düşüş söz konusudur. 1999 yılında 535 bin hektar olan bağ alanı 2011 yılında 473 bin hektara kadar gerilemiştir.

Şekil 6. Meyve, Bağ ve Zeytin Ağaçları Alanı

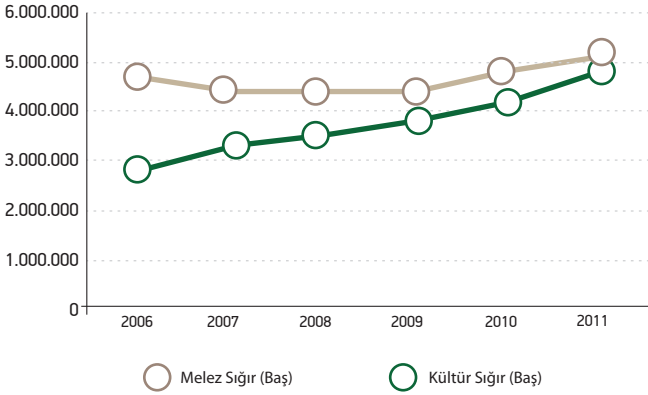

Kaynak: TÜİK, 2012

2.2.3. Hayvancılık

Türkiye’de hayvancılık büyük baş ve küçük baş olmak üzere iki grupta yapılmaktadır. Büyük baş üretimde kültür sığırlarının 2004 yılından itibaren çok hızlı bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. Bu artış Türkiye’nin süt üretiminin de önemli miktarda artış göstermesini sağlamıştır. Bu artışın sağlanmasında son yıllarda verilen hayvancılık desteklerinin önemli bir etkisinin olduğu düşünülmektedir. 2011 yılı itibari ile Türkiye’deki kültür sığırların miktarı 5 milyona yaklaşmıştır. Bu sayı son 12 yıllık dönemdeki artış oranının %100’den fazla olduğunu göstermektedir. 2009 yılından itibaren melez sığır sayısında da artış başlamıştır. 2011 yılı itibari ile Türkiye’deki melez ve kültür sığır miktarı neredeyse eşit miktara ulaşmıştır. 2011 yılı itibari ile Türkiye’de 4 milyon 836 bin baş kültür sığır ve 5 milyon 120 bin baş melez sığır bulunmaktadır.

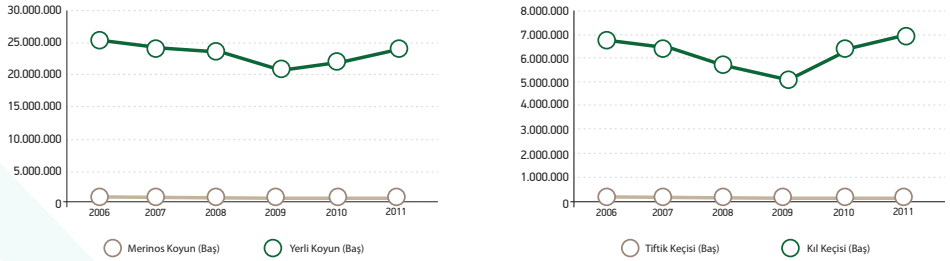
Şekil 7. Melez ve Kültür Sığır Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK, 2012

Şekil 8’de Türkiye’deki küçük baş hayvan varlığının yıllara göre dağılımı görülmektedir. Şekilden görüleceği üzere yerli koyun miktarının 1999-2009 yılları arasında düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. 2009 yılından itibaren ise ileri yönlü bir hareket başlamıştır. Aynı şekilde kıl keçisi varlığında da benzer bir durum söz konusudur. 2009 yılından itibaren keçi varlığında da bir artış söz konusudur. Artış ve azalışlarda devlet politikalarının ve ürün fiyatlarının oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Hayvancılık sektörünün önemli miktarda hayvancılık politikaları ve ürün fiyatlarından etkilendiği görülmektedir. Son yıllarda küçük baş hayvancılık ile ilgili desteklerin artması bu alanda büyük şirketlerin yatırım yapmasını sağlamış ve Türkiye’deki küçük baş hayvan sayısı artış göstermiştir. Ancak ulaşılan sayılar ancak 1999 yılındaki sayılar kadardır. Üretim miktarının artırılması için bu konudaki desteklerin devam ettirilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

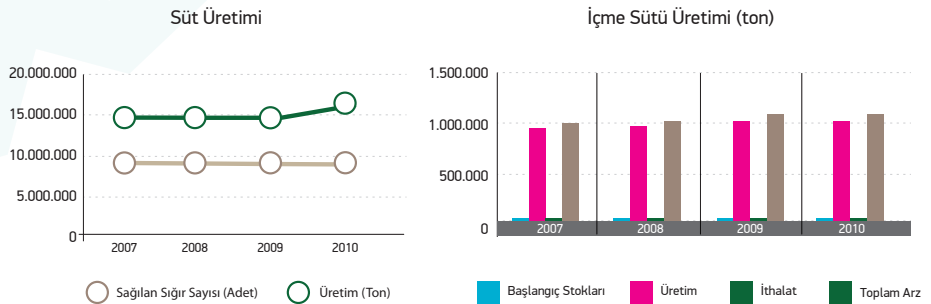
Şekil 8. Küçük Baş Hayvan Varlığının (Koyun-Keçi) Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK, 2012

Şekil 9'da Türkiye'de sağılan inek sayısı, verim ve üretim miktarları ile içme sütü üretimi rakamları görülmektedir. Şekilden anlaşıldığı üzere Türkiye'de 2010 yılı itibarı ile 4 milyon 384 bin ineğin sağımı yapılmaktadır. Bu ineklerden elde edilen süt miktarı 12 milyon 480 bin ton olmuştur. Elde edilen verim hayvan başına 2010 yılında 2,85 tondur. Son 4 yıllık rakamlara bakıldığında verimin 2,67 tondan 2,85 tona yükseldiği görülmektedir. Verim artışı 4 yıllık dönemde yaklaşık olarak %7'dir. İçme sütü üretiminin 2010 yılı itibarı ile 1 milyon 90 bin ton olduğu anlaşılmaktadır. Son 4 yıllık dönemde içme sütü üretim miktarı 987 bin tondan 1 milyon 90 tona yükselmiştir. Artış oranı yaklaşık olarak %10,4'tür. Türkiye'de üretilen sütün yaklaşık olarak %10'unun içme sütü olarak değerlendirildiği görülmektedir. Üretilen sütün %90'lık kısmı ise başta peynir olmak üzere süt tozu, yoğurt ve ayran üretiminde kullanılmaktadır. 2010 yılı itibarı ile Türkiye'de 473 bin ton peynir, 11 bin 566 ton süt tozu, 908 bin ton yoğurt, 283 bin 197 ton ayran ve 31 bin 137 ton tereyağı üretimi gerçekleşmiştir. Üretilen süt ve süt ürünlerinin önemli bir kısmı yurt içinde tüketilmektedir. İhracatı yapılan ürünlerin en başında 2010 yılında 26 bin ton ile peynir ve 8 bin ton ile süt tozu gelmektedir. Yoğurt, ayran, tereyağı ve sütte ihracat yok denecek kadar azdır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre 2011 yılında tarımsal ihracat 15 milyar 300 milyon ABD Dolarına ulaşmıştır. Bu rakam 2002 yılı ile kıyaslandığında (4 milyar dolar) yaklaşık olarak 2,82 katlık bir artışı ifade etmektedir.

Şekil 9. Yıllara Süt ve İçme Sütü Üretimi

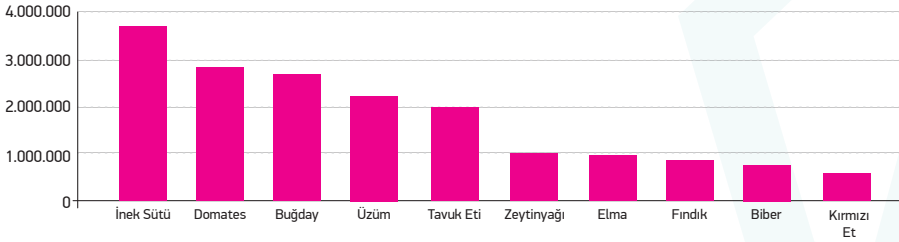
Kaynak: TEPGE, 2012

TÜİK verilerine göre tarımsal GSYH 2011 yılı itibari ile 61,8 milyar \$'a ulaşmıştır. Tarım'da 2008 yılından itibaren sürekli bir büyüme bulunmaktadır. 2011 yılı itibari ile 772,298 milyar \$'a ulaşan Türkiye'nin GSYH'nin %8'i tarım sektöründen sağlanmaktadır.

Tarım sektörü Türkiye'nin istihdam ve işsizlik sorununun çözümündeki en önemli kaynaklardan biridir. TÜİK verilerine göre, aylar itibari ile değişse de Türkiye'de 6 milyon 705 bin kişinin tarım sektöründe istihdam edildiği anlaşılmaktadır. Türkiye'nin işsizlik oranı Haziran 2012 itibari ile %8'dir. Tarım dışı işsizlik oranı ise %10,2'dir. Tarım sektörünün işsizliğin azaltılmasındaki rolünün ne kadar önemli olduğu bu verilerden de rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Şekil 10'da 2010 yılı itibari ile Türkiye'de üretilen ve en çok değere sahip tarımsal ürünler görülmektedir. Buna göre üretim değeri olarak ilk sırada inek sütü üretimi gelmektedir. İnek sütü üretiminin mali değeri yaklaşık olarak 3 milyar 900 milyon dolardır. İnek sütünü sırası ile domates (3 milyar 150 bin dolar) ve buğday (2 milyar 800 bin dolar) izlemektedir.

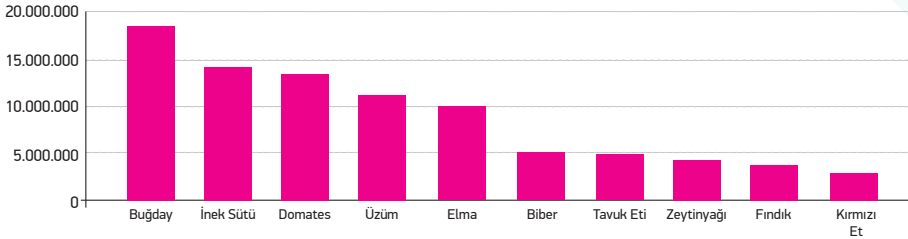
Şekil 10. Türkiye'nin En Çok Değere Sahip Tarımsal Ürünleri (2010)

Kaynak: FAO,2012

En çok üretilen tarımsal ürünler şekil 11'de görülmektedir. Buna göre Türkiye'de miktar olarak en fazla üretimi yapılan tarımsal ürün, buğdaydır. 2010 yılı itibari ile buğdaydaki rekolte 19 milyon 660 bin tondur. Ardından 12 milyon 480 bin ton ile inek sütü gelmektedir. İnek sütünü 10 milyon 52 bin ton ile domates takip etmektedir.

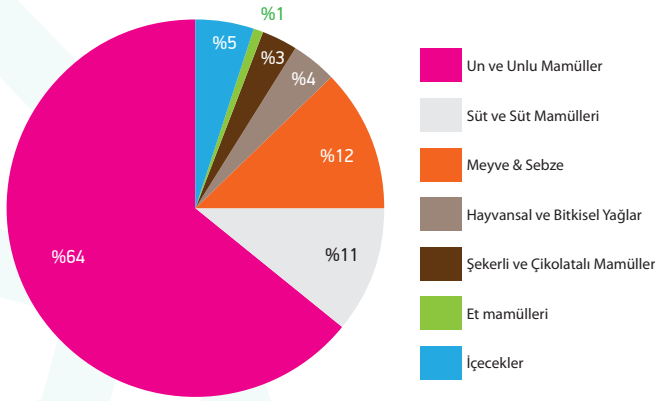
Şekil 11. Türkiye'de En Çok Üretilen Tarımsal Ürünler (2010)

Kaynak: FAO,2012

2009 yılı itibarı ile Türkiye’de tarım sektöründeki şirketlerin alt sektörlere göre dağılımı görülmektedir. Buna göre Türkiye’deki tarıma dayalı sanayi şirketlerinin %65’i un ve unlu mamuller alanında faaliyet göstermektedir. Bu şirketleri %12 ile meyve&sebze şirketleri ve %11 ile süt ve süt mamülleri üreten şirketler takip etmektedir. Bu üç alt sektör grubunun toplamı %88’e ulaşmaktadır. Şirketlerin Türkiye’deki üretime bağlı bir yapılanma içinde olduğu görülmektedir.

Şekil 12. Türkiye’de Tarım Sektöründeki Şirketlerin Dağılımı (2009)

Kaynak: TCBYDTA, 2010

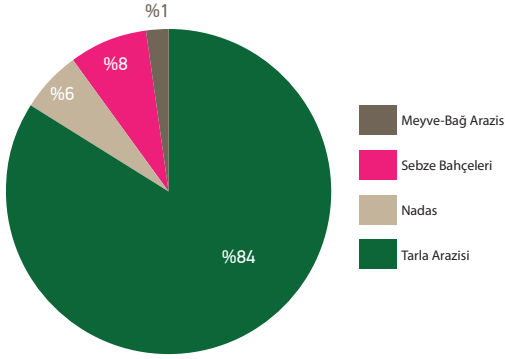
2.3. Amasya İli Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Sektörü Analizi

Amasya Tarım ve Hayvancılığa dayalı sanayi sektörü analizi kapsamında bu alanda Amasya'nın sahip olduğu arz olanakları ortaya konulacak, daha sonra araştırma kapsamında sektörün durumu ortaya konulacaktır.

2.3.1 Amasya Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Arzı

Amasya'daki tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi arzını, ekilebilir tarım alanları, hayvan varlığı, bitki ve meyve üretimi, sanayi işletmeleri bağlamında değerlendirmek mümkündür. Amasya İli'nde 218.940 ha ekilebilir tarım arazisi bulunmaktadır. Bu arazilerin büyük bir kısmı (%84) tarla arazisi şeklindedir. Tarım arazilerininin %33'ü sulanabilmektedir. Nadasa bırakma oranı Amasya İli'nde oldukça düşüktür. Nadasa bırakılan alan sadece %6 düzeyindedir. Sebze bahçeleri %8, meyve ve bağ arazileri ise %2 düzeyindedir. Ancak son yıllarda meyve bahçeleri oluşturmaya dönük bir hareketlilik söz konusudur. Bölgeyi ziyaret eden bazı yatırımcıların bağ oluşturma konusundaki çalışmaları devam etmektedir.

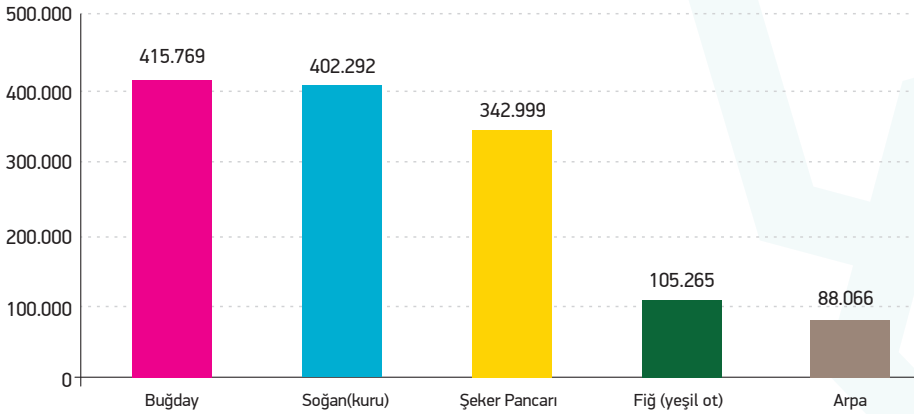
Şekil 13. Tarım Alanlarının Dağılımı ve Kullanım Şekli (ha) (2011)

Amasya'da en çok üretimi yapılan bitki buğdaydır. 2011 yılında Amasya'da 415 bin 769 ton buğday üretimi yapılmıştır. Buğdayı sırası ile 402 bin ton ile kuru soğan, 343 bin ton ile şeker pancarı ve 105 bin ton ile fiğ izlemektedir. Son yıllarda Amasya özellikle kuru soğan alanında önemli merkezlerden biri olmuştur. İlin iklimi tarımsal üretim açısından Amasya'ya önemli fırsatlar sunmaktadır.

Kaynak: Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi

Şekil 14. Bitkisel Üretim Miktarları (ton) (2011)

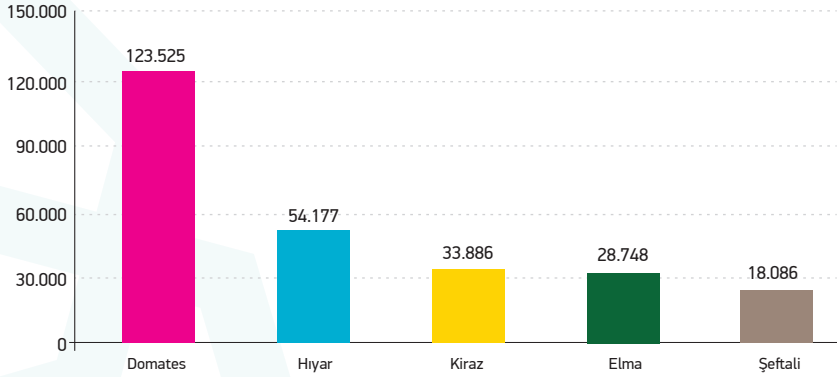

Kaynak: Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi

Amasya ve ilçelerindeki sulu tarım imkanları ilde bir çok meyvenin üretiminde büyük artışlar sağlamıştır. Son yıllarda özellikle kiraz üretimi konusunda önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bölgede üretilen kirazın kalitesi ihracat açısından önemli avantajlar sağlamıştır. Üretilen kirazın paketlenen kısmı tamamen ihraç edilmektedir. Ancak işleme ve paketlenme tesislerinin yetersizliği daha fazla ürün ihraç edilmesinin önündeki en önemli engellerden biridir. Kiraz yanında bölgenin en bilinen ürünlerinden biri elmadır. Amasya'daki elma üretimi 2012 yılı itibari ile 26 bin 500 tondur. Elma ile ilgili işleme ve paketlenme konusunda da yeterli sanayi işletmesi bulunmamaktadır. Marmelat, reçel gibi elmadan yapılacak ürünler açısından sanayi yatırımlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Marmelat üretiminin dip elmaları ile yapılabilmesi, verimliliğin ve tarımdan

elde edilen gelirlerin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu tesislerde kurulacak ayrı bir üretim hattı ile aynı tesislerde şekerpancarından pekmez üretimi de gerçekleştirilebilecektir. Aynı tesislerde şeftali de işlenebilecektir. Bu alternatifli üretim stratejisi ile kurulacak tesislerin tüm yıl faal olması sağlanacaktır. Amasya'nın sahip olduğu tarımsal üretim altyapısı, kurulacak bu tür tesislerin tam kapasite ile çalışmasını sağlayacak yeterliliktedir. Bunun yanında henüz tarla olarak kullanılan tarım arazilerinin de devreye girmesi ile üretim potansiyelinin çok daha üst seviyelere çıkacağı hesaplanmaktadır.

Şekil 15. Sebze ve Meyve Üretim Miktarları (2011)

Kaynak: Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi

Amasya ilinde Amasya OSB, Merzifon OSB, Suluova Karma OSB ve Suluova Besi OSB olmak üzere 4 OSB bulunmaktadır. Amasya ve Merzifon'da ikişer, Suluova, Taşova, Gümüşhacıköy ilçelerinde birer adet olmak üzere 6 küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. Göynücek KSS'nin ise yapım işi devam etmektedir. E-80 Karayolu bitişiğinde yer alan Suluova karma OSB Amasya-Merzifon Havaalanına 7 km, Samsun limanına 85 km, TCDD Hacı Bayram İstasyonu'na 2 km, Doğalgaz boru hattına 3 km uzaklıkta olması ve arsa tahsislerinin %90 bedelsiz olması yatırımcılar için cazip bir OSB olarak görülmektedir. OSB'lere ait genel özellikler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

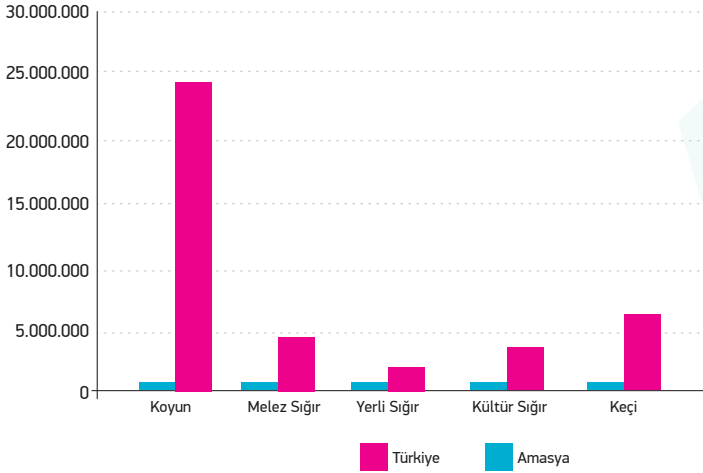
Tablo 2. Amasya İli Organize Sanayi Bölgeleri

	AMASYA OSB	MERZIFON OSB	SULUOVA OSB	SULUOVA BESİ OSB
Kuruluş Yılı	1993	1987	2005	2004
Büyüklüğü (ha)	79,5	111,8	74,8	90
Toplam Sanayi Parseli	34	47	85	136
Tahsis Edilen Parsel	29	44	11	121
Üretime Geçen Firma	18	30	0	0
İnşaa Halinde	6	16	3	0
İstihdam	378	2319	0	0

Kaynak: TR83 Bölgesi Mevcut Durum Analizi,2011

Amasya hayvancılık alanında Türkiye'nin önemli merkezlerinden biridir. Sahip olunan iklim, kırmızı et açısından Amasya'yı Türkiye'nin bu alanda bilinen en önemli merkezlerinden bir yapmıştır. 2011 yılı itibari ile Amasya'da toplam 146 bin büyük baş hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanların önemli bir kısmı melezdir. Kültür sığırlarının sayısı yaklaşık olarak 35 bindir. Yerli olarak da yaklaşık 49 bin hayvan varlığı mevcuttur. Son yıllarda kanatlı hayvan üretimi ile ilgili büyük ölçekli yatırımlar yapılmıştır. Bu alanda son yapılan yatırımlar ile ildeki kanatlı hayvan varlığı 1 milyon 600 bine yükselmiştir. Küçük baş hayvan açısından ise koyun varlığı ağır basmaktadır. İldeki koyun sayısı 2011 yılı itibari ile 98 bindir. 29 bin 370 adet de keçi bulunmaktadır. Tarım alanlarındaki verimin yüksekliği, ildeki hayvanların et ve süt kalitesini önemli ölçüde artırmaktadır. Amasya'da yetişen hayvanlar için piyasada spesifik önemli alıcılar bulunmaktadır.

Şekil 16. Hayvan Sayıları (2011)

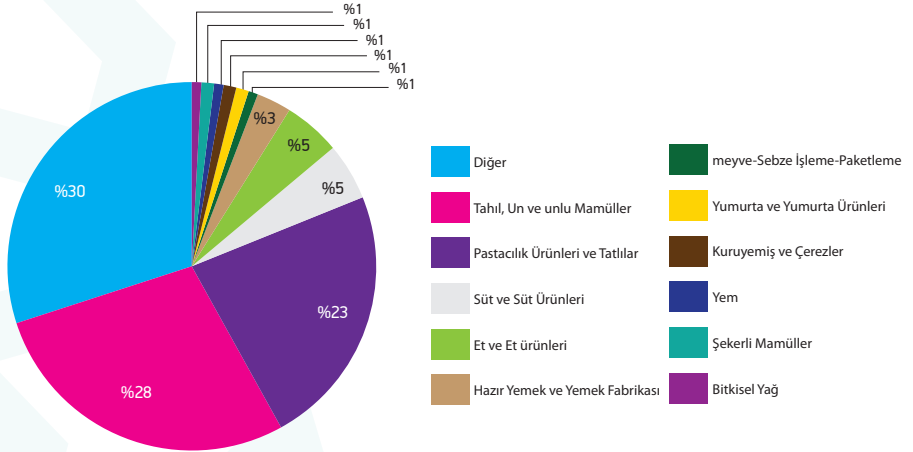

Kaynak: Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi

Amasya'da tahıl, un ve unlu mamüller konusunda önemli bir deneyim ve üretim bulunmaktadır. İldeki fabrikalar tarafından işlenen buğdaylardan elde edilen kaliteli unlar bir çok ülkeye ihraç edilmektedir. Bu alanda çalışan işletmeler tarafından üretilen un ve unlu mamüller, üretim kalitesi açısından oldukça yüksektir. Bu alanda işletmelerin belli bir kapasiteye ulaştığı söylenebilir. Ancak özellikle meyve-sebze işleme alanındaki işletmelerin yeterli olduğunu söylemek zordur. Bu alanda faaliyette bulunan sadece 4 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin işleme kapasitesi üretimin tamamını işleyebilecek miktardan çok uzaktır. Amasya'nın sahip olduğu mevcut tarımsal sanayi işletmeleri, özellikle hayvancılık ve meyve üretimi alanında Amasya'da önemli bir artışın oluşmasını sağlamıştır. Sulak arazi miktarının fazlalığı ve verimin yüksek oluşu, kurulacak sanayi işletmeleri için gerekli hammaddenin tedarik edilmesi açısından önemli avantajlar sağlayacaktır. Ürünlerinin

değerlendirildiğini gören çiftçilerin hayvancılık ve meyve alanındaki yatırımları da artacaktır. Suluova'da Tarıma Dayalı Besi Organize İhtisas Bölgesi'nin bulunması, hayvancılık yatırımları için avantaj teşkil etmektedir. Amasya'nın mikro iklimik iklimi Türkiye'nin farklı bölgelerinde üretimi gerçekleştirilen birçok ürünün Amasya'da da yetiştirilmesini mümkün kılmaktadır. Buradan hareketle, kurulacak sanayi tesisleri için sertifikalı ve sözleşmeli üretim yaptırılabilmesi de mümkün olacaktır. Amasya çiftçisinin tarım alanındaki bilgi birikimi ve verimli toprakların katkısı ile istenilen niteliklerdeki hammaddenin temini mümkün olacaktır.

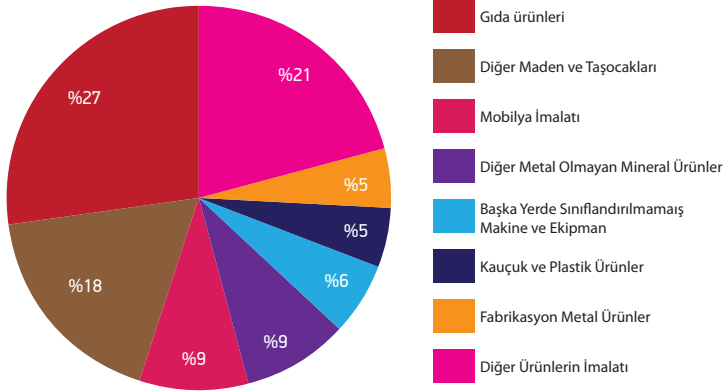
Şekil 17. Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Sanayi Kuruluşları (2011)

Kaynak: Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi

Amasya Bilim, Sanayi, Teknoloji İl Müdürlüğü 2011 yılı raporuna göre, Amasya İlinde imalat sanayi alt sektöründe 2010 yılı itibari ile 258 KOBİ niteliğinde işletme 1 adet büyük işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerde 9.137 kişi istihdam edilmektedir. Toplam sanayi işletmesi içerisinde % 0.3 lük bir oran ile sanayisi gelişmekte olan illerimiz arasında yer almaktadır. Amasya İlinde bulunan sanayi işletmelerinin sektörel dağılımına baktığımızda, % 26 ile Gıda ürünleri imalatı, % 17 Diğer madencilik ve taşocakçılığı ürünleri imalatı sektörlerinin ilk sıralarda olduğu görülmektedir. Bunları sırasıyla % 9 ile mobilya imalatı, % 9 ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, % 6 başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı, % 6 kauçuk ve plastik ürünleri imalatı, % 5 fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)izlemektedir. Geriye kalan bölümde ise 11 farklı sektör toplam olarak %20'lik bir paya sahiptir.

Şekil 18. Amasya'daki Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (2011)

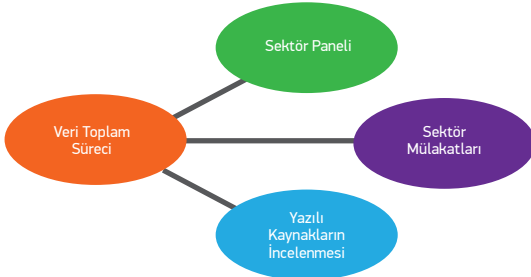

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2011

2.3.2. Sektör Analiz Metodolojisi

Amasya İli Tarım ve hayvancılığa dayalı Sanayi Sektörü Analizinde gerekli olan verilerin toplanması için üç aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir. Öncelikle sektörel ve bölgesel yazılı kaynakların incelemesi yapılmıştır. Sonrasında tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi sektörü paneli yapılmıştır. Bu panele sektörün farklı kesimlerinden uzmanların katılımı sağlanmıştır. Bu panele Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden bir temsilci, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansından bir temsilci, Amasya Ticaret ve Sanayi Odası'ndan bir temsilci, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'ndan bir temsilci, sektördeki işletmelerden 3 temsilci ve öğretim üyeleri katılmıştır. Elmas Modeli bağlamında görüşlerin ortaya konulabilmesi amacıyla modeldeki 6 faktör için katılımcı görüşleri alınmıştır. Panel süresince ses kaydı yapılmış ve sonrasında çözümlenmeler yapılmıştır. Panel sonrasında sektör temsilcisi işletmelerin de görüşlerinin alınabilmesi için bir mülakat formu geliştirilmiştir. Bu mülakat formu Amasya İli'nde faaliyet gösteren 10 işletmeye uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilerek diğer kaynaklarla beraber tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi sektörünün analizi yapılmıştır.

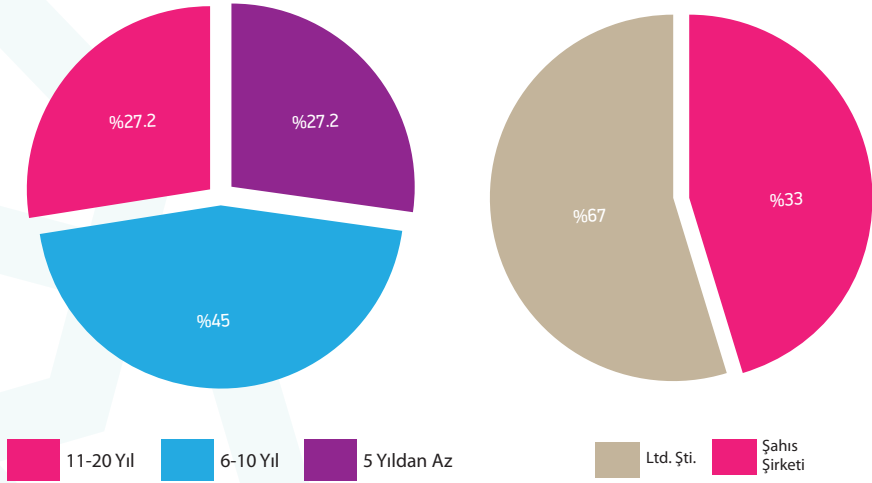
Şekil 19. Veri Toplama Süreci

2.3.3. Bulgular

Tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi şirketlerinin büyük çoğunluğunun (%66) limited şirket olduğu anlaşılmaktadır. Faaliyette bulunan süre açısından değerlendirildiğinde ise araştırmaya katılan şirketlerin %84'ünün 5 yıldan uzun süredir faaliyette bulunduğu görülmektedir. Diğer işletmeler ise faaliyetlerine henüz yeni başlamış düzeydedir. Buradan hareketle tarım alanında Amasya'daki şirketlerin belli bir bilgi birikimine ulaşmış olduğu sonucuna varılabilir.

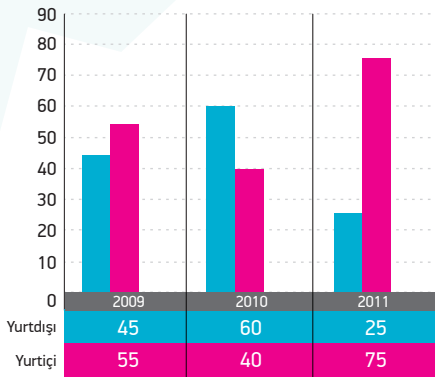
Şekil 20. Tarım ve hayvancılığa dayalı Sektördeki Şirket Türleri ve Faaliyet Süreleri

Şekil

21'de tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi işletmelerinin son üç yıllık gelirlerinin iç ve dış pazara göre dağılımı görülmektedir. Buna göre en fazla ihracat geliri 2009 yılında elde edilmiştir (%30). Sonraki yıllarda ise iç pazar ağırlık kazanmış ve ihracat gelirleri sürekli olarak düşüş göstermiştir. Buradan hareketle iç pazarın tarım alanında ihracatı ikame edecek büyüklükte bulunduğu söylenebilir.

Şekil 21. Gelirin İç ve Dış Pazara Göre Dağılımı

2.3.3.1. Devlet Teşvikleri

Genel ve bölgesel yatırım teşvikleri ile başvurular Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'ne yapılabilmektedir. Genel teşvik sistemi kapsamındaki başvurular, kalkınma ajanslarına ve ilgili ticaret ve sanayi odalarına da yapılabilmektedir. Gıda ürünleri ve içecek imalatı konusunda yapılacak yatırımlar için yerel birimlerce teşvik belgesi düzenlenebilmektedir. 4. bölgede bulunan Amasya'da bu destekten yararlanabilmek için asgari sabit yatırım tutarının 500 bin TL olması gerekmektedir.

Gümrük Vergisi Muafiyeti: Teşvik belgeli yatırımlar için alınacak her türlü makine-ekipman Gümrük Vergisi'nden muaftır.

KDV İstisnası: Teşvik belgeli yatırımlar için alınacak makine ekipman, yapım işleri ve alınacak hizmetler KDV'den muaftır.

Yatırıma Katkı Oranı: 31.12.2013 tarihine kadar başlanılan yatırımlarda yatırıma katkı oranı %30, 01.01.2011 tarihinden itibaren başlanılan yatırımlarda yatırıma katkı oranı %25 olarak uygulanacaktır.

Vergi İndirim Oranı: 31.12.2013 tarihine kadar başlanılan yatırımlarda indirim oranı %70, 01.01.2011 tarihinden itibaren başlanılan yatırımlarda yatırıma katkı oranı %60'tır.

SGK İşveren Hissesi Desteği: Desteğin Sabit Yatırıma Oranı %25'tir ve uygulama süresi 5-6 yıllık bir süre kullanılabilir.

Yatırım Yeri Tahsisi: Tüm sektörlerdeki teşvik belgeli yatırımlara yatırım yeri tahsisi yapılabilmektedir.

Faiz Desteği: TL Kredilerde 4 puan, Dövizde endeksli kredilerde 1 puan destek verilmektedir.

Şekil 22. Teşvik Sistemi

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2012

4. Bölgede bulunan Amasya'da yapılacak 5 milyon TL'lik bir yatırım ve 40 kişilik bir istihdam sonucunda alınabilecek destek miktarı 3 milyon 29 bin TL'ye kadar ulaşmaktadır. Bu rakam %61'lik bir yoğunluğu göstermektedir.

Tablo 3. Örnek Yatırım ve Teşvik Tablosu

Yatırım Tutarı: 5 Milyon TL, İstihdam: 40 Kişi

Bölgeler	1. BÖLGE	2. BÖLGE	3. BÖLGE	4. BÖLGE	5. BÖLGE	6. BÖLGE
Destek Unsurları (1000 TL)						
KDV İstisnası	114	114	114	114	114	114
Gümrük vergisi muafiyeti	70	70	70	70	70	70
Vergi İndirimi	750	1000	1250	1500	2000	2500
Sigorta pr. İşv. His. Des.	165	248	413	495	578	826
Faiz Desteği	-	-	500	600	700	900
Yatırım yeri tahsisi	250	250	250	250	250	250
Gelir vergisi stopajı	-	-	-	-	-	542
Sigorta primi işçi hissesi	-	-	-	-	-	595
Toplam Devlet Desteği	1349	1682	2597	3029	3712	5797
Destek Yoğunluğu	27	34	52	61	74	116

b. Tarım ve Hayvancılığa Özel Teşvikler

Genel yatırım teşviklerinden ayrı olarak tarım ve hayvancılık ile ilgili olarak AB fonları ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından destekler sağlanmaktadır. Aşağıdaki tabloda bunun ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 4. Tarım ve Hayvancılık Destekleri

AB Fonlarıncı sağlanan destekler (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu)	Süt ve Et Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım
	Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
	Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
	Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Pazarlanması
	Su Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
	Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi
	Yerel Ürünlerin ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi
	Kırsal Turizm
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Destekleri	Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi
	Ekonomik Yatırımlar Destekleme Programı
	Toplu Basınçlı Sulama Sistemleri Yatırımları
Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Programı	

Nüfusu 20.000 den az olan yerleşim yerlerinin kırsal alan kapsamında olduğu teşvik sisteminde Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Fonu (IPARD) desteğiyle tarım ile ilgili yatırımlara %50'ye kadar hibe desteği verilmektedir. Süt ve kırmızı et ile ilgili yatırımlarda hibe desteği %65'e kadar çıkabilmektedir. Bunun yanında yine %50 olmak üzere Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sulama sistemleri, ekonomik yatırımlar ve makine ekipman alımlarına %50 destek sağlanmaktadır.

Bir alt bölge desteğinden faydalanma

Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında teşvik belgesi düzenlenen yatırımlar, SGK işveren hissesi ve vergi indirimi açısından; yatırımın OSB'de gerçekleştirilmesi veya aynı sektörde faaliyet gösteren en az 5 yatırımcı tarafından gerçekleştirilmesi halinde buldukları bölgenin bir alt bölgesinde sağlanan desteklerden yararlanabilmektedirler.

Kalkınma Ajansı Destekleri

Doğrudan finansman desteği: Doğrudan finansman desteği, Ajansların belirtilen usul ve kurallar çerçevesinde, belli proje ve faaliyetlere yaptığı karşılıksız yardımlardır. Doğrudan finansman desteği, Ajansların esas itibarıyla proje teklif çağrısı yöntemiyle kullandığı desteklerden oluşur. Ancak Ajanslar istisnai olarak, proje teklif çağrısı yapmaksızın ve proje hazırlığı konusundaki yükümlülüklerinden bazılarını hafifletmek veya proje hazırlık sürecini doğrudan yönetmek suretiyle, doğrudan faaliyet desteği ve güdümlü proje desteği şeklinde de doğrudan destek sağlayabilir.

Faiz desteği: KOBİ'lere protoke uygun projeleri için alınan kredilerin faizlerinin ödenmesine verilen destektir.

Faizsiz kredi desteği: Ajans tarafından işletmelere belirli nitelikteki projeleri için finans kurumları aracılığı ile kullanılan faizsiz kredileri kapsamaktadır.

Tarım ve Tarımsal Sanayide Teşvik Edilemeyecek Yatırımlar

- Un, irmik (makarna imalatı ile entegre irmik yatırımları ve mısır irmiği yatırımları hariç), yem (balık unu, balık yağı, balık yemi ve entegre hayvancılık üretimi içindeki yem üretimi hariç), nişasta ve nişasta bazlı şeker.
- Dışarıya yemek hizmeti sunan işletmeler (hazır yemek).
- Küp şeker.
- 5 dekarın altındaki seracılık yatırımları.
- Bitkisel üretim (5 dekar ve üstü seracılık yatırımları, kültür mantarı yetiştiriciliği ve entegre hayvancılık yatırımları içerisindeki yem bitkileri yetiştiriciliği hariç).
- Bölgesel uygulamalar kapsamında teşvik edilecek entegre hayvancılık yatırımları ve şartlı desteklenecek hayvancılık yatırımları dışındaki hayvancılık yatırımları.
- 5 ton/gün ve altında üretim kapasitesine sahip süt işleme yatırımları.

Teşviki Belli Şartlara Bağlı Tarım ve Tarımsal Sanayi Yatırım Konuları

- Süt yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında asgari 150 büyükbaş.
- Et yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında asgari 150 büyükbaş.
- Damızlık büyükbaş entegre hayvan yetiştiriciliğinde (et/süt yönlü) asgari 150 büyükbaş/dönem.
- Kanatlı entegre yatırımlarında 100.000 adet/dönem.
- Süt ve et yönlü küçükbaş entegre yatırımlarında (damızlık dâhil) 1.000 küçükbaş/dönem şartı aranır.

Ekonomi Bakanlığı verilerine göre Amasya'ya 01.01.2001-31.08.2012 arasında 187 adet yatırım teşvik belgesi ile 1 milyar 334 milyon TL'lik yatırım yapılmıştır. Bu yatırımların sonucu olarak yatırım yapan işletmelerde 5.538 kişi istihdam edilmiştir. Alınan teşvik belgelerinin 8'i yabancı sermayeli şirketlere 179'u ise yerli sermayeli şirketlere aittir. Yabancı sermayeli 8 adet yatırımın yaklaşık 500 milyon TL'lik bir yatırımda bulunmuş olması dikkat çekicidir.

Tablo 5. 01.01.2001-31.08.2012 Arasında Yatırım Teşvik Belgeli Yatırımlar ve İstihdam

	Belge adedi	Sabit yatırım(milyon TL)	İstihdam (kişi)
Yabancı Sermaye	8	493	170
Yerli Sermaye	179	841	5.368
Genel Toplam	187	1.334	5.538

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2012

2.3.3.2. Girdi Koşulları

Girdi koşullarının değerlendirilmesinde hammadde, işçilik, enerji, altyapı ve arazi maliyetlerini dikkate almak gerekmektedir. Tarımsal sanayi işletmeleri için gerekli olan hammadde ihtiyacı daha çok tarım ürünlerinden oluşmaktadır. Bu konuda özellikle Suluova çok verimli arazilere sahiptir. Üretimi yapılacak işlenmiş sanayi ürünleri ile ilgili hammadde ihtiyacı açısından herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Amasya Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 2012 yılı verilerine göre, Amasya'daki soğan üretimi Türkiye'deki üretimin %16'sına, kiraz üretimi (34 bin ton) Türkiye'deki üretimin %8'ine sahiptir. Türkiye'deki yaş bamyanın %3'ü, kuru bamya üretiminin ise %25'i Amasya'dan sağlanmaktadır. 2012 yılı itibarı ile kuru soğan üretimi 402 bin tona ulaşmıştır. Bu üretim rekoru ile Amasya şu anda Türkiye birincisidir. Bu ürünlerin yanında yıllık olarak 120 bin tonun üzerinde domates, 26 bin ton elma, 18 bin ton şeftali ve 54 bin ton salatalık üretimi yapılmaktadır.

Tablo 6. Amasya'daki Bazı Tarımsal Ürünlerin Üretim Miktarları, 2011

	Üretim miktarı (ton)	Üretim Değeri (TL)	Amasya/Türkiye (%)
Buğday	636.223	349.922.650	3,0
Şekerpancarı	390.345	46.841.400	2,4
Kuru Soğan	402.292	72.412.560	16,4

Kiraz	33.886	57.606.200	7,7
Şeftali	18.096	22.620.000	3,1
Haşhaş (tohum)	1.690	6.760.000	5,1
Bamya	1.389	5.556.000	3,1

Kaynak: Amasya Valiliği, 2012

Tablo 7'de Amasya ilindeki hayvan varlığı ve Amasya'nın hayvan sayıları açısından Türkiye'deki yeri görülmektedir. 2011 yılı itibari ile Amasya'daki büyükbaş hayvan varlığı 146.214'tür. Büyükbaş hayvan varlığı Türkiye büyükbaş varlığının %1,28'ine tekabül etmektedir. Küçükbaş hayvan sayısı ise 127.360 adettir. Son yıllarda faaliyet geçen Suluova Besi Organize Sanayi Bölgesi ve yeni yatırımların etkisi ile yakın gelecekte hayvan varlığının çok daha artması beklenmektedir.

Tablo 7. Amasya İli Hayvan Varlığı, 2011

	Amasya	Türkiye	Amasya/Türkiye (%)
Büyükbaş	146.214	11.454.526	1,28
Küçükbaş	127.360	29.382.924	0,44
Kanatlı	1.200.575	238.972.961	0,5
Arı Kovanı	15.212	5.602.669	0,27

Kaynak: Amasya Valiliği, 2012

Üretim miktarlarındaki bu rakamlar kümelenmeyi de beraberinde getirmiştir. Bölgede tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi konusunda önemli bir kümelenme söz konusudur. Bölgede özellikle meyve işleme konusundaki işletmeler açısından bir yetersizliğin bulunduğu anlaşılmaktadır. Amasya Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü 2012 yılı verilerine göre sadece 4 işleme tesisi bulunmaktadır. Bu işleme tesislerinin tamamı %100 kapasite ile çalışmaktadır. 2011 yılında üretilen 34 bin ton kirazın sadece 1.000 tonunun işlenmesi mümkün olabilmektedir. Diğer ürünler konusunda benzer bir durum söz konusudur. Amasya'da farklı türlerde birçok ürünün önemli (yukarıda da belirtildiği üzere) miktarlarda üretiliyor olması, kurulacak tarıma dayalı sanayi işletmelerinin, ihtiyaç duyacakları hammaddenin çok büyük bir kısmının Amasya'dan karşılanması anlamına gelmektedir. Bunun yanında lojistik olarak sorun teşkil etmeyecek yakın çevrede bulunan Samsun, Çorum gibi iller hammadde ihtiyacının karşılanmasında ilave avantajlar getirmektedir. Isınma ihtiyaçlarının karşılanabildiği doğalgaz sistemleri mevcuttur. Altındaki haritada Rusya Federasyonu-Karadeniz-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı'nın Amasya'dan geçtiği rahatlıkla görülmektedir. İşletmelerin ihtiyaç duyacağı enerji açısından herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

Şekil 23. Türkiye Doğalgaz Boru Hattı Haritası

Kaynak: Botaş, 2012

Özellikle Amasya ili'ndeki mikro klima alanlarının varlığı, ihtiyaç duyulacak hammaddenin temin süresinin uzatılmasına önemli katkı sağlamaktadır. Birçok bölgede üretim sezonu bittiği halde Amasya'da üretime devam edilebilmektedir. Hali hazırda sürdürülen arazi toplulaştırma çalışmaları ile tarımsal üretim miktarlarında önemli artışların sağlanacağı beklenmektedir. Amasya iline ait sıcaklık ve yağış değerlerine bakıldığında mikro klima etkisinin varlığı açık bir şekilde görülmektedir. Bunun yanında ilin tüm aylarda yağış alması da dikkate değerdir. Bu unsurlar tarım açısından oldukça elverişli bir ortam sunmaktadır. Kiraz, elma, kuru soğan, bamyası ve kırmızı et gibi ürünlerde hem ilim üretim miktarı hem de tanınırlığı üst düzeydedir. Mevcut işleme tesisleri %100 kapasite ile çalışmakta ancak yine de üretilen ürünlerin tamamının işlenmesi mümkün olamamaktadır.

Tablo 8. Amasya'daki İklim ve Yağış ile İlgili Ortalama Değerler (1970-2011)

AMASYA	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ortalama Sıcaklık (°C)	2,5	4,4	8,4	13,5	17,7	21,6	24,2	23,9	20,1	14,7	8,3	4,3
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	6,8	9,5	14,5	20,2	24,7	28,5	31,0	31,1	27,7	21,6	14,1	8,4
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-1,2	-0,2	2,7	7,1	10,6	14,1	16,5	16,4	12,7	8,5	3,4	0,7
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	2,1	3,1	4,3	5,5	7,3	9,0	9,5	9,2	7,4	4,6	3,1	2,6
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	11,8	10,8	12,1	13,6	12,7	8,8	3,5	2,7	4,9	8,3	9,6	12,4
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (kg / m ²)	45,4	34,8	43,6	58,7	52,4	37,2	16,0	9,6	20,6	39,7	46,2	53,6

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2012

Tarımsal sanayi işletmelerinin en önemli unsurlarından biri de işçiliktir. Nitelikli işgücü, işletmelerin hedef ve amaçlarına ulaşma açısından oldukça önemlidir. Amasya İli bu anlamda Türkiye'nin en şanslı illerinden biridir. Taşova Meslek Yüksekokulu bünyesindeki bütün bölümler tarım ile ilgilidir. Bu yüksekokulda bahçe tarımı, organik tarım, seracılık, bitki koruma ile park ve süs bitkileri gibi

bölümler bulunmaktadır. Suluova Meslek Yüksekokulu'nda ise gıda teknolojisi, endüstriyel bitki yetiştiriciliği ve tohumculuk gibi bölümler bulunmaktadır. Gümüşhacıköy Meslek Yüksekokulu'nda da benzer bölümler bulunmaktadır. Tüm bu bölümler bölgenin ihtiyaçlarına ve önceliklerine göre şekillendirilmiştir. Bu eğitim kurumlarından mezun olan öğrenciler, bölgedeki sanayicilerin ihtiyaç duyacağı nitelikli işgücünü karşılamak açısından oldukça yeterlidir. Araştırmaya katılan işletmeler ittifakla lise ve önlisans düzeyindeki eğitim kurumlarıyla yakın işbirliği içerisinde çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu düşünce ve işbirliği isteği hem eğitim kurumları, hem mevcut işletmeler hem de potansiyel yatırımcılar için önemli bir imkandır.

Şekil 24'te TR83 bölgesi illerindeki orta öğretim kurumlarının dağılımı görülmektedir. Buna göre mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile genel ortaöğretim kurumlarının Türkiye geneli itibari ile yaklaşık olarak eşit dağılım gösterdiği görülmektedir. Ancak Amasya'da ise mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının sayısı genel ortaöğretim kurumlarının sayısının 2 katından fazladır. Bu durum bölgeye yatırım yapacak olan işletmeler açısından önemli bir avantaj teşkil etmektedir.

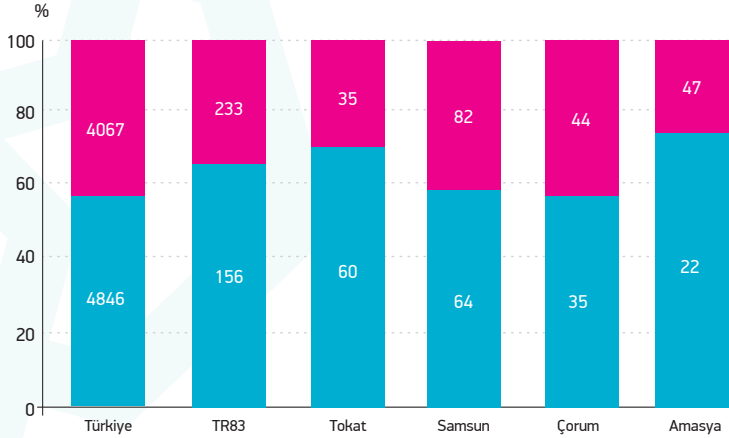
Tablo 9. Amasya Üniversitesi'ndeki Bölümler

Merzifon Meslek Yüksekokulu	Amasya Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
<ul style="list-style-type: none">• Büro hizmetleri ve sekreterlik programı• Pazarlama ve Reklamcılık programı• Bilgisayar teknolojileri programı• Elektronik ve otomasyon programı• İnşaat teknolojisi programı• Makine ve metal teknolojileri programı• Tekstil, giyim, ayakkabı ve deri programı	<ul style="list-style-type: none">• Bilgisayar programcılığı programı• Elektrik programı• Elektronik haberleşme tekn. programı• Kontrol ve otomasyon tekn. programı• Elektronik teknolojisi programı• Makina programı• İnşaat teknolojisi programı• Harita ve kadastro programı• Giyim ve üretim teknolojisi programı• Otomotiv teknolojisi programı• Kimya Teknolojisi programı
Amasya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Gümüşhacıköy Meslek Yüksekokulu
<ul style="list-style-type: none">• Turizm ve otel işletmeciliği programı• Aşçılık programı• Pazarlama programı• Dış ticaret programı• Muhasebe ve vergi uyg. programı• Büro yönetim ve yönetici asist. programı• Bilgi yönetimi programı	<ul style="list-style-type: none">• Maliye programı• Bankacılık ve Sigortacılık programı• Menkul kıymetler ve sermaye piyasası programı• Büro yönetimi ve yönetici asist. programı• Organik tarım programı• Tarla bitkileri programı

Teknoloji Fakültesi	Sabuncuoğlu Şerafeddin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
<ul style="list-style-type: none">• Makine mühendisliği bölümü• Otomotiv mühendisliği bölümü• Bilgisayar mühendisliği bölümü• Mekatronik mühendisliği bölümü• Elektrik-Elektronik mühendisliği bölümü	<ul style="list-style-type: none">• Yaşlı bakımı programı• Tıbbi laboratuvar teknikleri programı• Optisyenlik programı• Tıbbi dokümantasyon ve sekr. programı• Çocuk gelişimi programı
Taşova Meslek Yüksekokulu	Suluova Meslek Yüksekokulu
<ul style="list-style-type: none">• Bahçe tarımı programı• Organik tarım programı• Seracılık programı• Bitki koruma programı• Park ve süs bitkileri programı	<ul style="list-style-type: none">• Gıda teknolojisi programı• Tohumculuk programı• Gıda kalite kontrolü ve analizi programı• Süt ve ürünleri teknolojisi programı• Tıbbi ve aromatik bitkiler programı• Laborant ve veteriner sağlık programı• Endüstriyel bitki yetiştiriciliği programı

Kaynak: <http://www.amasya.edu.tr>, 2012

Şekil 24. Ortaöğretim Kurumlarının Dağılımı, 2010,

Kaynak: TR83 Bölgesi Mevcut Durum Analizi, 2011

Araştırmaya katılan işletmelerin tamamı, bölgedeki mikro klima özelliğine ve bu özellikten kaynaklanan avantajlara özel vurgu yapmışlardır. Bu özelliğin bölgedeki işlenebilecek hammadde miktarını ve temin süresini uzattığı konusunda tüm işletme sahipleri görüş birliği içindedir. İşletme sahipleri 2012 yılı hariç genel anlamda girdi koşullarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bölgenin sahip olduğu lojistik avantajların ve verimli tarım arazilerininin girdi maliyetlerini önemli oranda düşürdüğü ifade edilmektedir. Meyve işleme ve hayvancılığa dayalı sanayi açısından bölgede önemli bir boşluk olduğu anlaşılmaktadır. Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre Amasya'da 4 adet meyve işleme ve paketlenme tesisi bulunmaktadır. Bu işletmelerin

işleme kapasitesi, bölgede üretilen ürünlerin %10'u kadardır. İlde yılda 26 bin ton elma, 18 bin ton şeftali, 24 bin ton kiraz, 123 bin ton domates ve 54 bin ton salatalık üretimi yapılmaktadır. İldeki ekilebilir alanların sadece %2'si meyve ve bağ için kullanılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında meyve veriminin ne kadar yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Et ve et ürünleri ile ilgili, ilde faaliyet gösteren 16 işletme bulunmaktadır. Ancak bu işletmelerin birkaçı hariç entegre düzeyde işleme yapılamamaktadır. 2012 yılı itibari ile ilde 144 bin büyük baş sığır, 2 bin 500 baş manda ve 127 bin küçük baş hayvan bulunmaktadır. Son yıllarda yapılan yatırımlar ile bölgedeki kanatlı hayvan varlığı da 1 milyon 600 bine ulaşmıştır. İldeki var olan bu potansiyeli işleyecek tesislere büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3.3.3. Destekleyici Faktörler

Sanayi işletmelerinin iç ve dış pazarlara ulaşım kolaylığı, pazarlama açısından oldukça önemlidir. Sanayi alanında gelişmiş tüm bölgelerin en önemli ortak özelliklerinden biri, ulusal ve uluslararası lojistik alanlarına olan yakınlıktır. Amasya bu açıdan avantajlı bir konuma sahiptir. Kara ve demiryollarının kuzey-güney ve doğu-batı açısından kesişim noktasında bulunan Amasya, bütün ulaşım alternatiflerini kullanabilecek bir yeredir. Deniz yolu açısından Samsun Limanı'na olan yakınlık oldukça önemlidir. Samsun'da işletmelerin kullanabileceği Samsunport limanının haricinde Yeşilyurt ve Toros Gübre Limanı da bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk lojistik köyü Samsun'da kurulmuştur. TCDD'nin 12 lojistik merkezinden biri Samsun'da bulunmaktadır.

Tablo 10. Samsunport Limanı Yıllık Elleçleme Kapasitesi

Konteyner Kapasitesi	110.000 TEU/Yıl
Sahada Stoklama Kapasitesi	550.000 TEU/Yıl
Genel Kargo Kapasitesi	16.000.000 Ton/Yıl
Dökme Katı/Sıvı Yük Kapasitesi	7.000.000 Ton/Yıl

Kaynak: TR83 Bölgesi Lojistik Master Planı, 2010

Özellikle demiryolu ve deniz bağlantısının sağlanmış olması Amasya açısından çok önemli avantajdır. Şekilde Amasya-Samsun demiryolu bağlantısı ve istasyonlar görülmektedir.

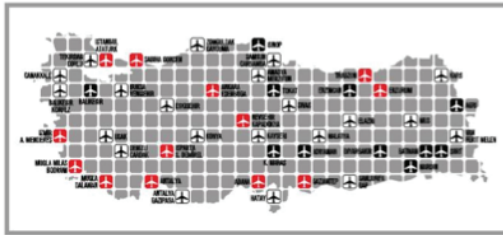
Şekil 25. Amasya-Samsun Demiryolu Hattı

Kaynak: <http://www.rayhaber.com>, 2012

İç hat seferlerine açık durumda bulunan Merzifon Havalimanı Amasya Merkez'e 45 km mesafededir. Bunun yanında uluslararası uçuşlara açık bulunan Samsun Çarşamba Havalimanı ise Amasya Merkez'e 153 km mesafededir. Bu iki havalimanı, özellikle yabancı yatırımcılar açısından çok önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Şekil 26. Türkiye Havaalanları Haritası

Kaynak: <http://www.investinturkey.com>, 2012

Amasya'nın konumu karayolu açısından da oldukça cazip bir noktadadır. Avrupa'dan Hazar Denizi'ne kadar bir çok merkeze doğrudan ulaşım sağlayan Trans Avrupa Kuzey-Güney Otoyolu Amasya ve Samsun'dan geçmektedir.

Şekil 27. Trans-Avrupa Kuzey-Güney Otoyolu Projesi

Kaynak: <http://www.wowturkey.com>, 2012

Son yıllarda özellikle Amasya Yalıboyu'ndaki ahşap binaların turizme kazandırılması ve bu eserlerin turizme yönelik hizmet vermesi şehrin marka değerine önemli katkılar yapmıştır. Turizm sektörünün hammadde ihtiyacının önemli oranda tarımsal ürünlere dayalı olması, tarımsal sanayi açısından Amasya'yı aynı zamanda büyük bir pazar haline getirmektedir. Tarımsal ürünlerin pazarlara olan yakınlığı, bu alandaki işletmeleri rekabet açısından öne çıkarmaktadır. Bölgedeki tarım ve hayvancılığa dayalı ürünlerin kalitesi oldukça yüksektir. Bu konularda tedarikçilerde bir uzmanlaşmanın varlığından bahsetmek mümkündür. Araştırma bulguları, tedarikçilerde bir uzmanlaşma bulunduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılanların tamamı bu konuda olumlu görüş bildirmiştir.

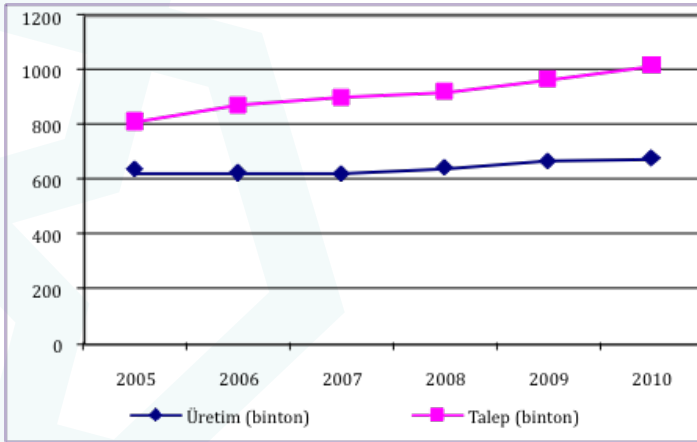
2.3.3.4. Talep Koşulları

Amasya Valiliği 2010 yılı verilerine göre Amasya'nın ihracat rakamlarına bakıldığında Almanya, İspanya, İngiltere, ABD, Irak ve Gürcistan'ın belirginleşen ülkeler olduğu görülmektedir. Valiliğin araştırmasında bu ülkelere hangi miktarda ihracat yapıldığı belirlenmemiştir. Rakamlar Amasya'nın genel ihracat durumunu göstermektedir. Sektörel bazda yapılan ihracat rakamlarına bakıldığında ise tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi alanında (tarım ve hayvancılık ile gıda ürünleri ve içecek) 2010 yılı itibarı ile 6 milyon 650 bin dolarlık bir ihracat rakamına ulaşıldığı görülmektedir. Aynı yıl bu alanda gerçekleşen ithalat miktarı ise 18 milyon 570 bin dolar olmuştur.

2011 yılı tarımsal ürün değerlerine bakıldığında en öne çıkan ürünün buğday olduğu görülmektedir. 2011 yılı buğday üretiminin ekonomik değeri yaklaşık olarak 344 milyon TL'dir. Buğdayı sırası ile 72 milyon 412 bin TL ile kuru soğan, 57 milyon 600 bin TL ile kiraz, 46 milyon 841 bin TL ile şekerpancarı ve 22 milyon 620 bin TL ile şeftali izlemektedir. Haşhaş tohumu ve bamyanın 2011 yılı ekonomik değeri ise 12 milyon 200 bin TL'dir. Amasya'da ihracatı yapılan önemli ürünlerden biri kirazdır. Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2012 yılı verilerine göre, Amasya'daki kiraz üretimi Türkiye kiraz üretiminin %8'ine ulaşmıştır.

İç piyasa açısından önemli talep alınan ürünlerden biri kırmızı ettir. Bu alandaki üretim ve talep ile ilgili yıllara göre dağılım aşağıdaki gibidir. Şekilden 23'ten de anlaşılacağı üzere Amasya'daki kırmızı et üretiminin mevcut talebi karşılayamadığı görülmektedir.

Şekil 28. Amasya'da kırmızı et arz ve talebinin yıllara göre dağılımı, 2010

Kaynak: Amasya Tarım Master Planı

İşletmelerden elde edilen bulgulara göre, Amasya'nın mikro klima özelliği, tüm yıl boyunca bir çok ürünün üretimine imkan tanımaktadır. Özellikle kiraz, 200-1.000 rakım arasında kolaylıkla üretilebilmektedir. Tüm Türkiye'deki üretim tamamlandıktan sonra Amasya'da üretim başlamaktadır. Bu durum elde edilen ürünlerin ekonomik değerinin yükselmesini sağlamaktadır. Kiraz konusundaki paketlenme tesisleri oldukça yetersiz olduğundan özellikle ihracata dayalı talebin karşılanması mümkün olamamaktadır. Sektördeki işletmeler, Amasya'daki soğan üretim kapasitesinin Türkiye'nin 35 günlük soğan ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olduğu konusunda görüş birliği içindedir. Üretilen tüm soğan Türkiye'ye kolaylıkla satılmaktadır. Bu konuda herhangi bir pazarlama sorunu yaşanmamaktadır. Üreticilerin verdikleri bilgilere göre, kuru soğan ihracatının tüm satışlar içindeki payı %20'lere kadar ulaşmıştır. Yapılan ihracatta Gürcistan ilk sıradadır.

Gürcistan'ı Azerbaycan, Rusya, Ermenistan ve Irak takip etmektedir.

2.3.3.5. Rekabet koşulları

Amasya İli, tarımsal arz olanakları açısından özgün değerlere sahip bir bölgedir. Sektör panelleri ve işletmeler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Amasya'nın iklimsel özellikleri, tarım alanında önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır. Bu konuda araştırmaya katılan tüm katılımcılar görüş birliği içindedir. Amasya'nın iklim özellikleri, sebze ve meyve alanında bir çok ürünün rahatlıkla yetiştirilmesine imkan tanımaktadır. Amasya'nın geçiş ikliminde yer alması, Amasya'daki tarımsal üretimin yoğun sezon dışına taşınmasını sağlamaktadır. Sezon dışındaki üretim, ürünlerin ekonomik değerini oldukça artırmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır. Bu avantajlar zaman zaman fiyat belirleme imkanları bile sağlamaktadır. Tarımsal ürün verimliliği oldukça yüksektir. İldeki bilgi düzeyi, ürün verimini Türkiye ortalamalarının oldukça üzerine taşımaktadır. Devlet teşviklerinin ortalama verime dayalı olarak hesaplanması Amasya açısından dezavantaj teşkil etmemektedir. Üretim verimi Türkiye ortalamasının çok üstündedir. Tarımsal üretim ve bu alandaki işletmelerin hammadde ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için önemli ihtiyaçlardan biri de sudur. Amasya, sulama açısından da eşsiz avantajlara sahiptir. Şehrin içerisinden geçen Yeşilirmak, tarımsal üretim açısından önemli rekabet avantajları sağlamaktadır.

Bölgede tarıma dayalı sanayi işletmelerinin hammadde ihtiyacı, rahatlıkla karşılanabilecek düzeydedir. Sadece Amasya'daki üretim bile sanayi işletmelerinin hammadde ihtiyacını karşılayabilme potansiyeline sahiptir. Bunun yanında Tokat, Çorum ve Samsun gibi illerdeki potansiyel de dikkate alındığında hammadde tedarikinin uzun yıllar sorun teşkil etmeyeceği ortaya çıkmaktadır.

Rekabetteki önemli unsurlardan biri de lojistik olanaklarıdır. Amasya'nın bu alanda da önemli avantajları bulunmaktadır. Temel ulaşım yollarının tamamı açısından Amasya önemli bir cazibe merkezidir. Amasya Doğu-Batı ve Kuzey-Güney yollarının kesişim noktasındadır. Amasya, hava, kara deniz ve demiryollarının bir arada bulunduğu eşsiz illerden biridir. Amasya, Samsun Limanı'na ise 1 saatlik mesafededir. Özellikle hububatın ve ihracat mallarının taşınması açısından Samsun Limanı kritik bir öneme sahiptir. Sektördeki işletmeler, rakiplerin yoğunlaştığı yerler olarak İstanbul, İzmir ve Antalya'yı saymışlardır. Amasya'nın bu bölgelere göre avantajları ise şunlardır: Amasya'daki arazi maliyetlerinin uygunluğu, lojistik avantajlar, Rusya pazarına yakınlık ve devlet teşvikleri. Bu avantajlar rakiplerine göre Amasya'yı rekabette öne geçirmektedir.

Son yıllarda Amasya'daki turizm faaliyetlerinin ve turizm işletmelerinin sayısının radikal bir şekilde artması, Amasya'yı tarımsal işletmeler açısından önemli bir talep merkezi yapmıştır. Turizm işletmelerinin tarımsal ürünlere olan talebinin artması, Amasya'yı hem bir pazar hem de üretim merkezi haline getirmiştir. Amasya'nın gelişen talep yapısı, tarımsal sanayi işletmelerinin riskinin azaltılması açısından oldukça önemlidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Amasya Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2012). Amasya İli Tarımsal Yatırım Rehberi
Amasya Valiliği (2011). İstatistiklerle Amasya 2010 Raporu.
Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO) (2011). Faostat Agriculture, <http://faostat.fao.org>, Erişim Tarihi:24.09.2012
Merzifon OSB (2011). Merzifon Ankastr Kümelenmesi Raporu
T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE) (2012). Süt ve Süt Ürünleri 2011/2012 Durum ve Tahmin Raporu.
T.C. Ekonomi Bakanlığı (2012.)Yeni Teşvik Sistemi, <http://www.ekonomi.gov.tr>, Erişim Tarihi:24.09.2012
Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (2011). 2011 Yılı Hayvancılık Sektörü Raporu
TR83 Bölgesi Mevcut Durum Analizi,2011
TR83 Bölgesi Lojistik Master Planı, 2011
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TCBYDTA) (2010). Türkiye Gıda Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TCBYDTA) (2010). Türkiye Tarım Sektörü Raporu, <http://www.invest.gov.tr>, Erişim Tarihi:15.09.2012
Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) (2012). 2012 Yılı Tarım İstatistikleri, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi:24.09.2012
Yabancı Sermaye Derneği (2011). Uluslararası Doğrudan Yatırımlar 2010 Yılı Sonu Değerlendirme Raporu, <http://www.yased.org.tr>
<http://www.investinturkey.com>, Erişim Tarihi:24.09.2012
<http://www.wowturkey.com>, Erişim Tarihi:24.09.2012
<http://www.rayhaber.com>, Erişim Tarihi:24.09.2012
<http://www.botas.gov.tr>, Erişim Tarihi:24.09.2012

